

Ε΄ Παγκύπριος Μαθητικός Διαγωνισμός Γυμνασίων
στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα:
«Γέλως, δύναμις ἀγαθή»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Επική ποίηση

Ενδεικτικά:

Όμηρου *Όδύσσεια*, θ 301-328, 396-438

Όμηρου *Ίλιάδα*, Α 536-600

Πηγή: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/index.html?author_id=194

2. Αἴσωπος, Μύθοι

(π.χ. *Όδοιπόρος και τύχη, Άετός και κολοιδός και ποιμήν, Αλώπηξ και τράγος, Ναυαγός, Πένταθλος κομπαστής, Αστρολόγος κ.ά.*)

Πηγή: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/index.html?author_id=103

3. Κωμικοί ποιητές

Άριστοφάνης

Πηγή: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/index.html?start=0&author_id=123

Μένανδρος

Πηγή: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/index.html?author_id=185

4. Ήρωνδας, Μίμοι

Ενδεικτικά:

Διδάσκαλος

Πηγή: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/literature/browse.html?text_id=392

5. Πλούταρχος

Ενδεικτικά:

Θεμιστοκλής, 18, 5-6

Τοῦ δὲ Σεριφίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ὡς οὐ δι' αὐτὸν ἔσχηκε δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν, «ἀληθῆ λέγεις» εἶπεν· «ἀλλ' οὐτ' ἂν ἐγὼ Σεριφίος ὢν ἐγενόμην ἔνδοξος, οὔτε σὺ Ἀθηναῖος». [Όταν κάποιος Σεριφίος τού είπε, πως η δόξα του δεν οφείλεται στον ίδιο αλλά στην πόλη, απάντησε: «σωστό αυτό που είπες· αλλά ούτε εγώ θα αποκτούσα δόξα αν ήμουν Σεριφίος, ούτε εσύ αν ήσουν Αθηναῖος.»]

Ἐτέρου δὲ τινος τῶν στρατηγῶν, ὡς ἔδοξέ τι χρήσιμον διαπεπρᾶχθαι τῇ πόλει, θρασυνομένου πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα καὶ τὰς ἑαυτοῦ ταῖς ἐκείνου πράξεις ἀντιπαραβάλλοντος, ἔφη τῇ ἑορτῇ τὴν ὑστεραίαν ἐρίσαι, λέγουσαν ὡς ἐκείνη μὲν ἀσχολιῶν τε μεστὴ καὶ κοπώδης ἐστίν, ἐν αὐτῇ δὲ πάντες ἀπολαύουσι τῶν παρεσκευασμένων σχολάζοντες· τὴν δ' ἑορτὴν πρὸς ταῦτ' εἶπεῖν· «ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ μὴ γενομένης σὺ οὐκ ἂν ἦσθα·» «κάμοῦ τοίνυν» ἔφη «τότε μὴ γενομένου, ποῦ ἂν ἦτε νῦν ὑμεῖς;» [Όταν κάποιος από τους στρατηγούς, επειδή νόμιζε πως είχε προσφέρει στην πόλη κάποια χρήσιμη υπηρεσία, συμπεριφερόταν με θρασύτητα προς τον Θεμιστοκλή και συνέκρινε τα δικά του κατορθώματα με τα κατορθώματα εκείνου, ο Θεμιστοκλής του είπε: «η επομένη της Γιορτής τσακώθηκε με τη Γιορτή και της είπε ότι ενώ εκείνη είναι γεμάτη ασχολίες και μόχθος, στην ίδια όλοι απολαμβάνουν αυτά που ετοίμασαν και δεν δουλεύουν. Και η Γιορτή σ' αυτά απάντησε: «Σωστά λες, αλλά, αν δεν ήμουν εγώ, εσύ δεν θα υπήρχες!» Και εγώ λοιπόν, είτε ο Θεμιστοκλής, αν δεν υπήρχα τότε, πού θα ήσασταν τώρα εσείς;»]

Πηγή: Τουλουμάκος, Ι. Σ. (2017). *Χιούμορ και Σάτιρα των Αρχαίων Ελλήνων. Τρόποι Ζωής, Ιδέες, Πρόσωπα και Περιστάσεις*. Εκδόσεις Κυριακίδη.

Περικλής, 8, 4

Διαμνημονεύεται δὲ τις καὶ Θουκυδίδου τοῦ Μελησίου λόγος εἰς τὴν δεινότητα τοῦ Περικλέους μετὰ παιδιᾶς εἰρημένος. ἦν μὲν γὰρ ὁ Θουκυδίδης τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ πλεῖστον ἀντεπολιτεύσατο τῷ Περικλεῖ χρόνον. Αρχίδαμος δὲ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως πυνθανομένου πότερον αὐτὸς ἢ Περικλῆς παλαίει βέλτιον, «ὅταν» εἶπεν «ἐγὼ καταβάλω παλαίων, ἐκεῖνος ἀντιλέγων ὡς οὐ πέπτωκε, νικᾷ καὶ μεταπίθει τοὺς ὀρῶντας». [Μνημονεύεται μάλιστα και κάτι που είπε ο Θουκυδίδης, ο γιός του Μελησία, θέλοντας να αστειευτεί για τη ρητορική δεινότητα του Περικλή. Ο Θουκυδίδης, όπως ξέρουμε, ανήκε στους αριστοκρατικούς και για μεγάλο χρονικό διάστημα ήταν αντίθετος στην πολιτική του Περικλή· και, όταν ο Αρχίδαμος, ο βασιλιάς των Λακεδαιμονίων, ρώτησε τον Θουκυδίδη, αν αυτός ή ο Περικλής ήταν ανώτερος στην πάλη, αποκρίθηκε: «Όταν στην πάλη εγώ τον ρίξω καταγής, εκείνος, αντίθετα, λέει πως δεν έπεσε και κατορθώνει να νικήσει και να μεταπίσει τους θεατές.»]

Πηγή: Μνημοσύνη. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας. http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=101&page=4

6. Λουκιανός

Ενδεικτικά:

• Νεκρικοί Διάλογοι. Χάρωνος καὶ Μενίππου

Πηγή: http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/literature/browse.html?text_id=600

• Δημόνακτος βίος

Πολυβίου δὲ τινος, κομιδῆ ἀπαιδευτοῦ ἀνθρώπου καὶ σολοίκου, εἰπόντος, Ὁ βασιλεύς με τῇ Ῥωμαίων πολιταίᾳ τετίμηκεν· Εἶθε σε, ἔφη, Ἕλληνα μᾶλλον ἢ Ῥωμαῖον πεποιήκει. [Όταν κάποιος

Πολύβιος, άνθρωπος εντελώς απαίδευτος, που μιλούσε άσχημα τα ελληνικά, του είπε: «Ο αυτοκράτορας με τίμησε με τα δικαιώματα του Ρωμαίου πολίτη», ο Δημόνακτας απάντησε: «Καλύτερα να σε έκανε Έλληνα, παρά Ρωμαίο».]

Ίδων δέ ποτε δύο τινὰς φιλοσόφους κομιδῇ ἀπαιδευτῶς ἐν ζητήσῃ ἐρίζοντας καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ἔφη, ᾧ φίλοι, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμέλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι; [Βλέποντας κάποτε δυο φιλοσόφους να ερίζουν για κάποιο φιλοσοφικό ζήτημα με εντελώς απαίδευτο τρόπο και τον ένα να κάνει άτοπες ερωτήσεις, τον άλλο να δίνει άσχετες απαντήσεις, είπε: «Δεν σας φαίνεται, φίλοι μου, ωσάν ο ένας να αρμέγει τράγο κι ο άλλος να του έχει βάλει από κάτω κόσκινο;»]

Πηγή: *Ανθολογία Ελληνικού Χιούμορ* (Μτφρ. Σ. Γκιργκένης). (2001). Εξάντας.

7. Ἀθήναιος, Δειπνοσοφισταί

Στρατόνικος ὁ κιθαριστής

δοκοῦ δέ ποτε καταπεσούσης καὶ ἀποκτεινάσης ἕνα τῶν πονηρῶν «ἄνδρες», ἔφη, «δοκῶ, εἰσὶ θεοί· εἰ δὲ μή εἰσι, δοκοὶ εἰσιν». [Όταν κάποτε έπεσε ένα δοκάρι και σκότωσε κάποιον κακό άνθρωπο, είπε: «Άνδρες, νομίζω ότι τελικά υπάρχουν θεοί. Μα κι αν δεν υπάρχουν, υπάρχουν τουλάχιστον δοκοί».]

Παροιμίες

Ενδεικτικά:

Ἦνον κείρεις. [Γαϊδούρι κουρεύεις. – Για πράγματα ακατόρθωτα και ανύπαρκτα.]

Ἦδινεν ὄρος, εἶτα μὴν ἀπέτεκεν. [Κοιλοπονούσε το βουνό και γέννησε ποντίκι.]

Λύκος λέοντι συμβάλλει πεφραγμένω. [Ο λύκος τα βάζει με το λιοντάρι, όταν το έχουν στο κλουβί.]

Ἰζύτερον οἱ γείτονες βλέπουσι τῶν ἀλεπέκων. [Πιο καλά από τις αλεπούδες βλέπουν οι γείτονες.]

Πηγή: *Ανθολογία Ελληνικού Χιούμορ* (Μτφρ. Σ. Γκιργκένης). (2001). Εξάντας.

8. Διογένης Λαέρτιος, Βίοι Φιλοσόφων

Διογένης

μοχθηροῦ ἐπιγράμαντος ἐπὶ τὴν οἰκίαν, «μηδὲν εἰσὶτω κακόν», «ὁ οὖν κύριος», ἔφη, «τῆς οἰκίας ποῦ εἰσέλθῃ;» [Όταν κάποιος μοχθηρός άνθρωπος χάραξε επιγραφή στο σπίτι του με τα λόγια «κανένα κακό να μην εισέλθει», είπε ο Διογένης: «Ο κύριος του σπιτιού πού πρέπει να πάει τότε;»]

πρὸς τὸν πυθόμενον ποῖα ὥρα δεῖ ἀριστᾶν, «εἰ μὲν πλούσιος», ἔφη, «ὅταν θέλῃ· εἰ δὲ πένης, ὅταν ἔχῃ». [Σε κάποιον που τον ρώτησε τι ώρα πρέπει να παίρνει κανείς το πρωινό του, ο Διογένης απάντησε: «Αν είναι πλούσιος, όταν θέλει. Αν είναι φτωχός, όταν έχει».]

ἰδὼν τοξότην ἀφυῆ παρὰ τὸν σκοπὸν ἐκάθισεν, εἰπὼν, «ἵνα μὴ πληγῶ». [Βλέποντας κάποιον τοξότη ότι ήταν άστοχος, κάθισε πλάι στον στόχο και είπε: «Για να μη χτυπήσω».]

Πηγή: *Ανθολογία Ελληνικού Χιούμορ* (Μτφρ. Σ. Γκιργκένης). (2001). Εξάντας.

9. Φιλόγελως (Συλλογή αστειών από την ύστερη αρχαιότητα)

Ενδεικτικά:

Σχολαστικός κολυμβῶν παρὰ μικρὸν ἐπνίγη· ὤμοσε δὲ εἰς ὕδωρ μὴ εἰσελθεῖν, ἐὰν μὴ μάθῃ πρῶτον καλῶς κολυμβᾶν. [Ο γραμματιζούμενος¹ κόντευε να πνιγεί, ενώ κολυμπούσε. Ορκίστηκε τότε να μην ξαναμπεί στο νερό, αν δεν μάθει πρώτα να κολυμπά καλά.]

Διδύμων ἀδελφῶν ὁ ἕτερος ἐτελεύτησεν. Σχολαστικός οὖν ἀπαντήσας τῷ ζώντι ἡρώτα· Σὺ ἀπέθανες ἢ ὁ ἀδελφός σου; [Από δύο αδέρφια που ήταν δίδυμοι πέθανε ο ένας. Τότε ο γραμματιζούμενος πήγε στον ζωντανό και τον ρώτησε: «Εσύ πέθανες ή ο αδερφός σου;»]

Σχολαστικός ναυαγεῖν μέλλων ἤτει πινακίδας, ἵνα διαθήκας γράψῃ. [Την ώρα που το πλοίο κόντευε να βουλιάξει, ο γραμματιζούμενος ζητούσε χαρτί, για να γράψει τη διαθήκη του.]

Ἀβδηρίτης ἀκούσας, ὅτι κρόμυα καὶ βολβοὶ φυσῶσιν, ἐν τῷ πλέειν, αὐτὸν γαλήνης οὕσης πολλῆς, σάκκον πλήσας ἀπὸ τῆς πρύμνης ἐκρέμασεν. [Ένας Αβδηρίτης² είχε ακούσει ότι τα κρεμμύδια και οι βρούβες «προκαλούν αέρα». Όταν κάποτε, ταξιδεύοντας στη θάλασσα, έπεσε σε μεγάλη νηνεμία, γέμισε ένα σακί απ' αυτά και τα κρέμασε από την πρύμνη.]

Εὐτράπελος φλυᾶρου κουρέως ἐρωτήσαντος· Πῶς σε κείρω; -Σιωπῶν, ἔφη. [Ένας χωρατατζής, όταν κάποιος φλύαρος κουρέας τον ρώτησε πώς θέλει να τον κουρέψει, του απάντησε: «Σιωπόντας.»]

Κυμαῖον νοσοῦντα ἀπήλπισεν ἰατρός. ὁ δὲ ὑγιάνας περιέκαμπε τὸν ἰατρὸν. ἐρωτηθεὶς οὖν τὴν αἰτίαν ἀπεκρίνατο· Εἰπόντος σου, <ὄτι> ἀποθνήσκω, αἰσχύνομαι ζήσας. [Κάποιου Κυμαίου που ήταν άρρωστος ο γιατρός δεν του έδινε ελπίδες. Εκείνος όμως έγινε καλά και απέφευγε τον γιατρό. Όταν ο γιατρός τον ρώτησε για ποιον λόγο τον αποφεύγει, εκείνος αποκρίθηκε: «Είπες ότι θα πέθαινα. Γι' αυτό και ντρέπομαι που έζησα.»]

Σχολαστικός Ἀμιναιῖαν ἔχων ἐσφράγισεν αὐτήν. τοῦ δὲ δούλου κάτωθεν τρήσαντος καὶ τὸν οἶνον αἶροντος ἐθαύμαζεν, ὅτι τῶν σημάτωντων σώων ὄντων ὁ οἶνος ἐλαττοῦται. ἕτερος εἶπεν· Ὅρα, μὴ κάτωθεν ἀφηρέθη. ὁ δέ· Ἀμαθέστατε, εἶπεν, οὐ τὸ κάτωθεν λείπει, ἀλλὰ τὸ ἄνωθεν μέρος. [Κάποιος γραμματιζούμενος είχε στην κατοχή του (καλό) ιταλικό κρασί και το σφράγισε. Ο δούλος του όμως έκανε τρύπα από την κάτω μεριά και αφαιρούσε το κρασί και ο γραμματιζούμενος απορούσε για το γεγονός ότι, ενώ οι σφραγίδες ήταν άθικτες, το κρασί λιγόστευε. Όταν κάποιος άλλος του είπε: «Κοίτα μήπως το έχουν αφαιρέσει από κάτω», αυτός απάντησε: «Αμαθέστατε, δεν λείπει το κάτω μέρος του κρασιού, αλλά το πάνω.»]

Πηγή: *Ανθολογία Ελληνικού Χιούμορ* (Μτφρ. Σ. Γκιργκένης). (2001). Εξάντας.

10. Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία

Στοβαῖος, *Ἐκλογαὶ* 4.15b.31

Ζήνων ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος ὀρῶν τινα τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἀγροῦ περισπώμενον εἶπεν· «Ἐὰν μὴ σὺ τοῦτον ἀπολέσῃς, οὗτός σε ἀπολέσει.» [Ο Ζήνων ο Στωϊκός φιλόσοφος βλέποντας κάποιον από τους

¹ **σχολαστικός, -ή, -όν:** με αρνητική σημασία, σοφολογιότατος, αυτός που κομπάζει για την υποτιθέμενη καλλιέργεια και μόρφωσή του, ανόητος, εγγράμματος βλάκας (Από την *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας* των Henry George Liddell & Robert Scott σε νεοελληνική μετάφραση του 2007 από τις εκδόσεις «Πελεκάνος»: http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/tools/liddell-scott/)

² **Αβδηρίτης, -ου, ὁ:** ο κάτοικος των Αβδήρων στη Θράκη· παροιμ., λέγεται για τους ευκολόπιστους, τους μωρόπιστους, σε Δημ.· επιθ., Αβδηριτικός, -ή, -όν, όπως κάποιος από τα Αβδηρα, δηλ. ανόητος, μωρός, σε Λουκ. (Από την *Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας* των Henry George Liddell & Robert Scott σε νεοελληνική μετάφραση του 2007 από τις εκδόσεις «Πελεκάνος»: http://www.greek-language.gr/Resources/ancient_greek/tools/liddell-scott/)

γνωστούς του να καταπονείται από τις δουλειές του χωραφιού του, είπε: «Αν δεν χάσεις εσύ αυτό το χωράφι, αυτό θα χάσει εσένα».]

Πλούταρχος, Φωκίων 5.4

Ζήνων ἔλεγεν ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον εἰς νοῦν ἀποβάπτοντα προφέρεσθαι τὴν λέξιν. [Γιατί ο Ζήνων ἔλεγε ὅτι πρέπει ο φιλόσοφος να βουτά πρώτα τη λέξη στον νου και ύστερα να την προφέρει.]

Διογένης Λαέρτιος 7.23

Πρὸς τὸ φλυαροῦν μειράκιον, «διὰ τοῦτο», εἶπε (sc. ὁ Ζήνων), «δύο ᾧτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττονα δὲ λέγωμεν». [Προς ἓναν φλύαρο νεαρό, «γι' αυτό», εἶπε (ο Ζήνων), «ἔχομε δύο αυτιά κι ἓνα στόμα, για ν' ακούμε περισσότερα και να λέμε λιγότερα».]

Πηγή:

https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/ekpaid_yliko/anthologio_arx_kypr_grammateia/ebook/Anthologio_Arxaias_Kypriakis_Grammateias.html

